

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 16/2021-85

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Havlátom, Rudnayovo námestie 1, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava II č. k. 7 C 136/2006-486 z 29. januára 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Bratislava II č. k. 7 C 136/2006-486 z 29. januára 2020 **bo lo p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jej základné právo na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Bratislava II č. k. 7 C 136/2006-486 z 29. januára 2020 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Bratislava II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **375,24 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. apríla 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu

Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 C 136/2006-486 z 29. januára 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), zrušenia napadnutého uznesenia a vrátenia veci okresnému súdu na ďalšie konanie, ako aj priznania náhrady trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka sa ako právna nástupkyňa stala sporovou stranou v postavení žalovanej v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 136/2006. V predmetnom konaní si žalobca uplatnil z titulu ochrany osobnosti proti sťažovateľke ospravedlnenie, nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 165 969,60 eur, ako aj nárok na náhradu trov konania. Okresný súd rozsudkom z 13. októbra 2010 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 47/2011 zo 16. januára 2013 žalobe v časti náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 2 500 eur vyhovel, vo zvyšnej časti žalobu zamietol s tým, že o trovách konania bude rozhodnuté až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

3. Po právoplatnom skončení konania vo veci samej okresný súd uznesením z 15. apríla 2013 rozhodol, že žalobcovi priznal proti sťažovateľke nárok na náhradu trov konania vo výške 10 129,55 eur a nárok na náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 1 881,53 eur. Následne okresný súd doplňujúcim uznesením z 27. mája 2013 zaviazal sťažovateľku aj na náhradu trov konania štátu vo výške 847,27 eur.

3.1. Sťažovateľka podala proti uzneseniu okresného súdu z 15. apríla 2013 odvolanie. Krajský súd uznesením č. k. 3 Co 101/2016-413 z 31. júla 2017 odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu z 15. apríla 2013, doplňujúce uznesenie okresného súdu z 27. mája 2013 a opravné uznesenie zo 7. januára 2014 zrušil s tým, že vec vrátil súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie v súlade s § 255 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“).

3.2. Okresný súd uznesením č. k. 7 C 136/2006-420 z 31. januára 2017 priznal žalobcovi proti sťažovateľke ako žalovanej nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Zároveň aj štátu priznal proti sťažovateľke nárok na náhradu trov konania.

4. V súlade s § 262 ods. 2 CSP rozhodol okresný súd uznesením č. k. 7 C 136/2006-427 z 24. mája 2018 vydaným vyšším súdnym úradníkom (ďalej len „uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom“), ktorým uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie a v odvolacom konaní vo výške 11 816,89 eur (výrok I), zaplatiť štátu náhradu trov konania vo výške 847,27 eur (výrok II) a zamietol žiadosť žalobcu o vrátenie súdneho poplatku vo výške 9 940 eur za podané dovolanie (výrok III).

4.1. Proti výrokom I a III uznesenia okresného súdu vydaného vyšším súdnym úradníkom podal žalobca v súlade s § 239 ods. 1 CSP sťažnosť. O podanej sťažnosti žalobcu bez jej doručenia sťažovateľke rozhodol okresný súd napadnutým uznesením z 29. januára 2020 (právoplatným 17. februára 2020) vydaným sudkyňou tak, že zmenil výrok I uznesenia okresného súdu vydaného vyšším súdnym úradníkom a zaviazal sťažovateľku zaplatiť žalobcovi trovy konania vo výške 16 978,96 eur a sťažnosť žalobcu proti výroku III zamietol.

II. Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že „strany sporu môžu legitímne očakávať, že v rámci konania o sťažnosti budú dodržiavané základné zásady spravodlivého súdneho procesu, vrátane zásad kontradiktórnosti konania a rovnosti strán, a teda že s obsahom sťažnosti budú minimálne oboznámené. Máme však za to, že má byť povinnosťou súdu, poskytnúť sporovej strane (ktorá to legitímne očakáva) aj primeranú lehotu na vyjadrenie sa k tejto sťažnosti, ak to považuje za potrebné.

V danom prípade však sťažovateľ ako žalovaný, teda dokonca zviazaná sporová strana na náhradu trov konania, nebol ani len oboznámený so skutočnosťou, že došlo zo strany žalobcu k podaniu sťažnosti proti Uzneseniu VSU, táto sťažnosť nebola sťažovateľovi zaslaná nielen na vyjadrenie, no ani len na vedomie, aby tak sám sťažovateľ mohol zvážiť, či považuje za vhodné a potrebné sa k predmetnej sťažnosti vyjadriť (resp. použiť prostriedky procesného útoku alebo obrany). To všetko napriek tomu, že uvedená sťažnosť mohla mať a aj mala zásadný vplyv na rozhodnutie súdu o výške nároku na náhradu trov konania a v nadväznosti na ktorú súd bez ďalšieho, na základe svojej úvahy zmenil Uznesenie VSU, a to v neprospech sťažovateľa.

Nie v ostatnom rade, okrem skutočnosti, že proti takémuto zmeňujúcemu rozhodnutiu súdu prvej inštancie nie je prípustný žiaden riadny, no ani mimoriadny opravný prostriedok, teda strana, v neprospech ktorej bolo Napadnutým uznesením rozhodnuté, nemá už ex post možnosť sa brániť (jedinou jej možnosťou bola obrana pred vydaním Napadnutého uznesenia prípadným vyjadrením sa k sťažnosti), je dôležité spomenúť aj skutočnosť, že v konaní o sťažnosti je možné uvádzať aj nové skutočnosti a dôkazy, ktoré doposiaľ neboli predmetom konania na súde prvej inštancie. Aj táto skutočnosť má zásadný vplyv na priebeh sťažnostného konania a o to viac odôvodňuje záver, prečo by súd mal zaslať druhej sporovej strane sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka minimálne na vedomie, keďže sa v nej môžu vyskytnúť novoty, s ktorými sporová strana doposiaľ nemusela byť vôbec oboznámená, aj keď povinnosť jej doručenia priamo nevyplýva z ustanovení Civilného sporového poriadku. Máme však za to, že táto povinnosť pramení práve zo základných zásad civilného sporového konania, a to zásady kontradiktórnosti konania a rovnosti strán sporu, rovnosti zbraní.“.

6. Sťažovateľka zároveň poukázala aj na skutočnosť, že vzhľadom na to, že jej okresný súd v rozpore s ustanoveniami Civilného sporového poriadku nedoručil sťažnosť žalobcu, nemala možnosť prezentovať svoje právne názory týkajúce sa priznaného nároku na náhradu súdneho poplatku za odvolacie konanie vo výške 4 970 eur napadnutým uznesením, a to napriek tomu, že žalobca nebol v odvolacom konaní na základe ním podaného odvolania ani len v časti úspešný. Uvedené má nepochybne význam pre rozhodnutie súdu o podanej sťažnosti.

7. Vzhľadom na závažnosť veci sťažovateľka požiadala o odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu vydaného sudkyňou z 29. januára 2020. Ústavný súd jej žiadosti vyhovel a uznesením č. k. IV. 16/2021-57 z 19. januára 2021, ktorým ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie, zároveň odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Ústavný súd vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie sa k podanej ústavnej sťažnosti. V podaní okresného súdu č. k. 1 Spr 10/2021 z 15. februára 2021 predsedníčka okresného súdu uviedla, že sa v plnom rozsahu pridržiava vyjadrenia zákonnej sudkyne a podľa jej názoru neboli zo strany okresného súdu porušené práva žiadnej zo sporových strán.

9. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení z 8. februára 2021 po zhrnutí priebehu konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 7 C 136/2006 k námietke sťažovateľky, že jej nebola sťažnosť žalobcu proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom doručená, uviedla, že Civilný sporový poriadok neukladá súdu povinnosť doručiť sťažnosť (ani na vedomie, ani na vyjadrenie) protistrane, tak ako je to napr. pri odvolaní a dovolaní. Na sťažnosť sa pritom analogicky ustanovenia o odvolaní nepoužívajú, sťažnosť sa ani nepovažuje za opravný prostriedok. Podľa čl. 9 CSP majú strany sporu právo sa oboznámiť s vyjadreniami, návrhmi a dôkazmi protistrany a môžu k nim vyjadriť svoje stanovisko v rozsahu, ktorý určí zákon. V prípade sťažnosti toto nie je zákonom upravené. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, že žalobcovi nemala byť napadnutým uznesením priznaná náhrada trov konania za zaplatený súdny poplatok za podané odvolanie v sume 4 970 eur, pretože nebol v odvolacom konaní na základe ním podaného odvolania ani len čiastočne úspešný, zákonná sudkyňa uviedla, že v predmetnej veci ide o konanie, kde výška plnenia závisí od úvahy súdu. Žalobca bol v konaní, čo sa týka základu, úspešný v plnom rozsahu, keď bolo súdom konštatované, že sťažovateľka neoprávnene zasiahla do jeho práva na ochranu osobnosti. Aj keď nedošlo v odvolacom konaní k zvýšeniu priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, čo sa týka základu uplatňovaného nároku, bol žalobca aj v odvolacom konaní úspešný. Zrejme z tohto dôvodu uložil odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení z 31. januára 2017 okresnému súdu, aby zistil, či žalobca zaplatil súdny poplatok za odvolanie, keďže odvolací súd už v tom čase poznal výsledok odvolacieho konania vo veci samej. Ak by žalobcovi nemala byť priznaná náhrada trov spočívajúca v zaplatenom súdnom poplatku za odvolanie, nemalo by zisťovanie, či žalobca tento poplatok skutočne zaplatil, žiaden význam pre rozhodnutie o výške trov konania, preto mu ho okresný súd v napadnutom uznesení priznal.

III.2. Replika sťažovateľky:

10. Sťažovateľka vo svojej replike v podstatnom uviedla:

a) Sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podaná v súlade s § 239 a nasl. CSP nie je opravným prostriedkom, ako to je v prípade odvolania alebo dovolania, ale je osobitným druhom procesného prostriedku obrany, a teda prirovnávať postup súdu k procesným postupom určeným pre opravné prostriedky je nesprávne. Článok 9 CSP bezprostredne vyjadruje zásadu nadväzujúcu na zásadu rovnosti strán vyjadrenú v čl. 6 CSP, v zmysle ktorého strany sporu majú v konaní rovné postavenie spočívajúce v rovnakej miere možností uplatňovať prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany. Prostriedky procesného útoku a procesnej obrany zákon definuje v § 149 CSP, pričom určuje, že ide okrem iného o skutkové tvrdenia a popretie skutkových tvrdení protistrany. Teda prostriedky procesného útoku a obrany, s ktorými majú

sporové strany právo sa v konaní oboznámiť, aby tak bola zachovaná rovnosť strán, kontradiktórnosť konania a aby tieto mohli účinne využiť všetky práva, ktoré im Civilný sporový poriadok poskytuje, môžu byť súčasťou rôznych podaní bez ohľadu na ich označenie. Môže ísť preto o vyjadrenie, podnet, návrh prípadne sťažnosť, ktorá tak isto v zmysle prezentovanej právnej doktríny predstavuje prostriedok procesnej obrany sporovej strany. Keďže aj sťažnosť predstavuje prostriedok procesnej obrany sporovej strany, má protistrana právo sa s ním riadne oboznámiť a podľa svojej úvahy k nemu zaujať postoj alebo aj nie. To je však na rozhodnutí sporovej strany, nie súdu. Tak ako Civilný sporový poriadok určuje sporovým stranám ich práva, tak určuje súdu povinnosti. Jeho základnou povinnosťou je nepochybne to, aby viedol súdne konanie tak, aby boli zachované práva sporových strán (vrátane rovnosti strán, kontradiktórnosti konania ako imanentných súčastí práva na spravodlivý súdny proces a práva na súdnu ochranu), teda aby bol zachovaný riadny priebeh sporu (čl. 10 ods. 2 CSP). Je teda zrejmé, že Civilný sporový poriadok určuje povinnosť súdu za každých okolností konať tak, aby bolo sporovým stranám umožnené realizovať ich práva priznané im Civilným sporovým poriadkom, čím má súd zabezpečiť, že pre obe sporové strany bude zabezpečená rovnosť príležitostí. Ak by sa už uvedenými zásadami súd riadil, došiel by jednoznačne k záveru, že bolo jeho povinnosťou doručiť sťažovateľke sťažnosť žalobcu ako prostriedok jeho procesnej obrany, aby tak dal priestor sťažovateľke oboznámiť sa s jeho obsahom, teda s obsahom tvrdení protistrany v spore, a posúdiť, či vidí dôvod na zaujatie stanoviska k nim alebo nie – teda či vidí dôvod na popretie skutkových tvrdení protistrany (využitie vlastnej procesnej obrany).

b) Žalobca podal odvolanie proti rozsudku okresného súdu aj napriek tomu, že mu muselo byť zrejmé, že nemôže uspieť, čo sa aj pretavilo do rozhodnutia odvolacieho súdu, no napriek tomu súd prvej inštancie následne zaviazal sťažovateľku na náhradu trov konania žalobcu v podobe súdneho poplatku za podané odvolanie, a to ešte navyše na základe sťažnosti žalobcu, ktorá ani nebola sťažovateľke doručená a nemohla sa k nej vyjadriť a riadne zaujať stanovisko. Podľa názoru sťažovateľky žalobca *„uplatňuje subjektívne vnímanú ujmu, pričom navyše pri prezentovanom výklade náhrady trov konania zo strany odporcu bez zodpovednosti za to, že uplatní žalobou nárok, ktorý nemá nič spoločné s realitou a zataží žalovaného nielen povinnosťou sa proti takejto značnej sume brániť, no ešte aj povinnosťou zaplatiť za takto nezmyselne uplatnenú sumu súdny poplatok, ktorého vyrubenie v takejto výške zavinil výlučne žalobca svojou z hľadiska výšky nároku neopodstatnenou žalobou.“*

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstatou námietok sťažovateľky je tvrdenie, že nedoručením jej sťažnosti žalobcu proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom (ktorým bola vyčíslená náhrada trov konania), v dôsledku čoho sa s námietkami v nej uvedenými nemohla oboznámiť a prípadne na ne reagovať, došlo k porušeniu ňou označených práv.

12. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k týmto označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

13. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Princíp rovnosti účastníkov konania (resp. strán v spore) tvorí základný definičný prvok práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a aj nevyhnutnú súčasťou každého právneho štátu, ktorý sa k tomuto princípu hlási prostredníctvom čl. 1 ods. 1 ústavy. Rovnosť účastníkov konania súd zabezpečuje vytvorením rovnakých procesných možností na uplatnenie ich práv a plnenie ich povinností. Podstata tejto ústavnej zásady spočíva v tom, že všetci účastníci civilného konania majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré sa uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán. Nerozhoduje procesné postavenie alebo procesná pozícia účastníka, nie je podstatné ani to, ktorý z účastníkov sa stane žalobcom a ktorý z účastníkov je žalovaný (PL. ÚS 43/95, II. ÚS 35/02, II. ÚS 121/02, II. ÚS 135/05, IV. ÚS 126/09). Citované ustanovenie ústavy teda zaručuje len procedurálnu rovnosť v určitom konaní, nie „rovnosť“ v zmysle rovnakého či dokonca želaného výsledku pre každého účastníka takéhoto konania.

15. Rovnosť strán v civilnom konaní je v rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyjadriteľná princípom rovnosti zbraní, ktorý tvorí prvok spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Právo na spravodlivé súdne konanie preto v kontexte princípu rovnosti zbraní zabezpečuje, aby každá strana sporu mala možnosť hájiť si svoju vec pred súdom za podmienok, ktoré ju podstatne neznevýhodňujú v pomere k druhej strane (napr. De Haes a Gijssels proti Belgicku, rozsudok z 24. 2. 1997, sťažnosť č. 19983/92, § 53 alebo Ankerl proti Švajčiarsku, rozsudok z 23. 10. 1996, sťažnosť č. 17748/91, § 38).

16. Princíp rovnosti zbraní vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej situácie, než v ktorej je protistrana. S princípom rovnosti zbraní je nerozlučne spätá kontradiktórnosť ako univerzálny právny princíp platný v celom právnom poriadku, teda aj v občianskom súdnom konaní, a súd každého druhu a stupňa ho musí plne rešpektovať. Dôvodom je fakt, že jednou z jeho hlavných funkcií je oboznámiť účastníka konania so všetkými dokumentmi a dôkazmi, ktoré môžu ovplyvniť rozhodnutie, a poskytnúť mu možnosti sa k nim vyjadriť. Ide predovšetkým o dôkazy, stanoviská a vyjadrenia protistrany v konaní alebo dôkaz, resp. stanovisko nezúčastneného subjektu (znalec, svedok a pod.) či zabezpečeného samotným konajúcim orgánom z vlastnej iniciatívy. Tým sa účastníkovi konania garantuje právo byť vypočutý (*audiatur et altera pars*) či právo na obhajobu. Ani podľa ústavného súdu však zásada kontradiktórnosti nemá absolútny charakter, pretože existujú aj výnimky z uvedeného pravidla, kde okolnosti prípadu alebo procesnej situácie vylučujú uplatňovanie tejto zásady (napr. rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 481/2012).

17. Vychádzajúc z predmetu rozhodovania v napadnutom konaní (výška náhrady trov konania, pozn.), ústavný súd konštatuje, že ESLP už v minulosti riešil obdobné prípady, kde bolo namietané porušenie zásady kontradiktórnosti z dôvodu, že odvolací súd neposlal odvolanie (v našom právnom poriadku sťažnosť, pozn.) proti výroku o trovách konania protistrane (Beer proti Rakúsku, rozsudok, 6. 2. 2001, č. 30428/96, body 18 – 21, Baumann proti Rakúsku rozsudok, 7. 1. 2005, č. 76809/01, bod 48), pričom dospel k záveru o porušení tejto zásady a zároveň aj k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. V tejto súvislosti je potrebné dodať, že aj Súdny dvor Európskej únie zdôraznil, že na splnenie požiadaviek spojených s právom na spravodlivé súdne konanie je totiž potrebné, aby sa účastníci konania oboznámili a mali možnosť kontradiktórne sa vyjadriť ku skutkovým, ako aj k právnym okolnostiam, ktoré sú rozhodujúce pre výsledok konania (pozri rozsudok Komisia/Írsko a i. z 2. 12. 2009, C89/08 P, Zb. s. II 1245, už citovaný bod 55, ako aj bod 56).

19. Z vyžiadaného súdneho spisu v tejto veci ústavný súd zistil, že okresný súd rozhodol o sťažnosti smerujúcej proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom bez toho, aby táto sťažnosť bola doručená sťažovateľke, resp. jej právnenému zástupcovi. Uvedená skutočnosť ani nebola sporná, keďže okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že Civilný sporový poriadok mu neukladá povinnosť doručiť sťažnosť protistrane na vedomie a ani na vyjadrenie.

20. Na podklade rekapitulovanej judikatúry ESLP ústavný súd konštatuje, že princíp kontradiktórnosti nachádza uplatnenie aj v konaní o sťažnosti podľa § 239 a nasledujúcich CSP, pričom pristúpil k vysloveniu porušenia práv, ku ktorému došlo tým spôsobom, že všeobecný súd takúto sťažnosť nedoručil na vyjadrenie protistrane.

21. Ustanovenie § 239 a nasledujúce CSP o sťažnosti explicitne nezakotvujú povinnosť súdu doručiť sťažnosť ani povinnosť umožniť protistrane vyjadriť sa k nej. Absencia výslovnej právnej úpravy však automaticky neznamená, že v sťažnostnom konaní sa princíp kontradiktórnosti neuplatňuje. Ten je z hľadiska „rozsahu, ktorý určí zákon“ (čl. 9 CSP) vymedzený princípom rovného postavenia strán v konaní, teda prostredníctvom čl. 6 CSP, keď sa toto rámcové ustanovenie v prípade absencie osobitnej úpravy dotknutého postupu použije primerane na okolnosti prípadu. Ponechanie priestoru na opozitné vyjadrenie je naliehavé najmä vtedy, ak súd na podklade argumentácie podanej sťažnosti indikuje možnosť zmeniť rozhodnutie v neprospech protistrany.

22. V kontexte záveru uvedeného v predchádzajúcom bode už v náleze sp. zn. III. ÚS 220/2018 ústavný súd konštatoval:

«Ústavný súd po preskúmaní námietok sťažovateľky dospel k záveru, že námietka porušenia princípu kontradiktórnosti a s ňou spätého princípu rovnosti zbraní je opodstatnená, preto v okolnostiach posudzovanej veci dospel k záveru, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k neprípustnému zásahu do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o tejto sťažnosti vychádzal z už citovanej judikatúry ESLP a Súdneho dvora Európskej únie, ako aj z vlastnej rozhodovacej činnosti. Za rozhodujúce skutočnosti považoval pritom to, že proti napadnutému uzneseniu krajského súdu ako súdu prvej inštancie nie je prípustný ani riadny, ani mimoriadny opravný prostriedok, teda tento zásah do princípu

kontradiktórnosti, ako aj rovnosti zbraní nebolo možné zhojiť v nasledujúcom v odvolacom, príp. v dovolacom konaní, ďalej to, že v dôsledku sťažnosti bolo pôvodné uznesenie krajského súdu vydané vyšším súdnym úradníkom zmenené v neprospech sťažovateľky a bolo ním rozhodnuté o subjektívnych právach, resp. povinnostiach sťažovateľky, a tiež preto, lebo ústavný súd nezistil relevantný a zásadný dôvod na to, aby v civilnom konaní, ktoré je v zásade kontradiktórne, sa uplatnila výnimka z tohto princípu v konaní, v ktorom sa rozhoduje o subjektívnych právach a povinnostiach. Ústavný súd nemohol akceptovať obranu krajského súdu spočívajúcu v argumentácii, že ide o nový procesný inštitút, ako aj pre hospodárnosť konania, pretože, vychádzajúc z povahy konania o sťažnosti, nevidel zásadný rozdiel medzi ním a konaním o opravnom prostriedku v rámci Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), kde sa princíp kontradiktórnosti uplatňuje v určitom vymedzenom rozsahu. Skutočnosť, že tento prostriedok nápravy je pomenovaný ako sťažnosť, berúc do úvahy znenie čl. 9 Civilného sporového poriadku, ktorý ustanovuje, že strany majú právo oboznámiť sa okrem iného s návrhmi protistrany a vyjadriť k nim svoje stanovisko v rozsahu, ktorý určí zákon, v spojení so skutočnosťou, že Civilný sporový poriadok žiadny rozsah vyjadrenia protistrany v danom prípade nestanovuje, ešte podľa názoru ústavného súdu neznamená to, že z ústavnoprávneho hľadiska nemusí byť zabezpečená rovnosť zbraní a kontradiktórnosť v minimálnom rozsahu (v súlade s princípom hospodárnosti konania, pozn.), keďže sa v okolnostiach posudzovanej veci rozhodovalo o rozsahu povinnosti náhrady trov konania (obdobne Števec, Ficová, Baricová, Mesiarkinová, Bajánková, Tomašovič a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 878, 879.).

Výklad relevantných právnych noriem nemôže byť taký formalistický, aby sa ním v konečnom dôsledku nielen zmaril účel súdnej ochrany, ale aj zabránilo v prístupe k súdnej ochrane z dôvodov, ktoré nemožno v právnom štáte v žiadnom prípade pričítať strane konania, ktorá sa tejto ochrany domáha.»

23. Na uvedených záveroch ústavný súd zotráva a v predmetnej veci nevidí dôvod odkloniť sa od nich so spresnením uvedeným v bode 21 tohto odôvodnenia.

24. Ústavný súd sa plne stotožňuje s argumentáciou sťažovateľky, podľa ktorej nedoručením sťažnosti žalobcu proti uzneseniu okresného súdu vydanému vyšším súdnym úradníkom, na základe ktorej okresný súd dospel vo veci sumy náhrady trov konania k inému, pre sťažovateľku podstatne nepriaznivejšiemu rozhodnutiu, jej okresný súd odňal možnosť vyjadriť sa k sťažnosti žalobcu a predostrieť okresnému súdu vo svoj prospech vlastnú argumentáciu, prípadne na preukázanie svojich tvrdení označiť alebo predložiť vlastné dôkazy, čím došlo k porušeniu princípu kontradiktórnosti konania ako súčasť práva na spravodlivý proces. Z toho dôvodu v okolnostiach posudzovanej veci dospel ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu, ktorý bol zavŕšený napadnutým uznesením, došlo k nepripustnému zásahu do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj do práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v miere dosahujúcej ústavnoprávnu intenzitu (bod 1 výrokovej časti tohto nálezu).

25. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

25.1. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

25.2. V danom prípade bolo potrebné vysloviť porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a v ďalšom tak zrušiť napadnuté uznesenie okresného súdu č. k. 7 C 136/2006-486 z 29. januára 2020 a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

26. V ďalšom konaní je okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze (§ 134 ods. 1 druhá veta zákona o ústavnom súde), znamenajúcim potrebu doručiť sťažnosť žalobcu proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľke na vyjadrenie a následne v prípade jej vyjadrenia k sťažnosti sa náležite vysporiadať s touto jej argumentáciou pri opätovnom rozhodovaní o sťažnosti žalobcu podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, rešpektujúc obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené. Okresný súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde), ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde; bod 2 výrokovej časti tohto nálezu).

V.

Trovy konania

27. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov konania.

28. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

28.1. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

29. Ústavný súd pri vyčíslení náhrady trov konania vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, podľa ktorých sťažovateľke patrí náhrada trov konania v sume 375,24 eur, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 177 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,62 eur. Ústavný súd preto priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej výške 375,24 eur, ktorú je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu). Náhradu za tretí úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu okresného súdu doručené ústavnému súdu 25. marca 2021

ústavný súd sťažovateľke nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

30. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2021

Libor Duľa
predseda senátu